

Mokestinis tyrimas ar patikrinimas: kuo skiriasi

Tai du skirtingi dalykai, nors abu atlieka VMI. Tyrimo metu dar galima ištaisyti klaidas ir išvengti baudų; patikrinimas jau baigiasi aktu ir sprendimu. Atpažinti, kuriame etape esate, svarbiausia pirmą dieną. Parengta pagal 2026 m. spalio 27 d. galiojančius teisės aktus.

Trumpai

Mokestinis tyrimas – tai mokesčių mokėtojo veiklos **stebėseną**: deklaracijų, dokumentų ir turimos informacijos analizę, vizitavimą, veiklos kontrolę, siekiant **nustatyti ir pašalinti trūkumus bei prieštaravimus** apskaičiavimo, deklaravimo ir sumokėjimo srityje. (MAĮ 2 str. 24 d.)

Mokestinis patikrinimas – tai **kontrolė**, kaip vykdomi mokesčių įstatymų reikalavimai. Jis baigiasi patikrinimo aktu ir sprendimu dėl jo tvirtinimo. (MAĮ 2 str. 23 d.)

Svarbiausias skirtumas: tyrimo metu baudų dar galima išvengti

Jeigu per nurodytą terminą ir pasiūlytu būdu pašalinate trūkumus ir prieštaravimus, **MAĮ 139 straipsnyje numatytos baudos netaikomos** (jei įstatymai nenustato kitaip). (MAĮ 136 str. 3 d.)

⚠ Bet **delspinigių skaičiavimo tai nestabdo** – jie skaičiuojami toliau. (MAĮ 136 str. 3 d.)

Priešingai: trūkumų ir prieštaravimų nepašalinimas **paprastai yra pagrindas pradėti mokestinį patikrinimą**, o už pažeidimus jau taikomos baudos. (MAĮ 137 str. 1, 2 d.)

Kaip atpažinti, kuriame etape esate

- **Tyrimas atliekamas be atskiros pavidimo** – pareigūnai jį vykdo atlikdami savo tiesiogines darbo funkcijas. Todėl pavidimo dokumento gali ir nebūti. (MAĮ 135 str. 1 d.)
- **Patikrinimas pradamas pavidimu** patikrinti ir baigiasi **patikrinimo aktu** arba **patikrinimo pažyma**. (MAĮ 128–130 str.)
- Jei gavote **rašytinį pranešimą su pasiūlymu ištaisyti klaidas** ir nurodytu terminu – tai tyrimas. (MAĮ 136 str. 1, 2 d.)
- Jei gavote **patikrinimo aktą** su papildomai apskaičiuotomis sumomis – tai jau patikrinimas.

Jeigu iš dokumento neaišku, **paklauskite raštu**: ar atliekamas mokestinis tyrimas, ar mokestinis patikrinimas, ir kokių pagrindu. Atsakymas turės reikšmės tolesniems terminams.

Ką daryti gavus pranešimą tyrimo metu

1. **Nepraleiskite termino.** Pranešime nurodomi nustatyti trūkumai ar prieštaravimai ir pasiūlomas jų pašalinimo būdas bei terminas. (MAĮ 136 str. 1, 2 d.)
2. **Įvertinkite, ar sutinkate.** Jei VMI teisi – ištaisyti apsimoka: baudų nebus. Jei nesutinkate – raštu pateikite argumentus ir dokumentus; tai irgi yra atsakymas į pranešimą.
3. **Taisykite tiksliai tuo būdu, kurį pasiūlė VMI** (dažniausiai – patikslinta deklaracija). Atleidimas nuo baudų taikomas tik pašalinus trūkumus **pasiūlytu būdu**. (MAĮ 136 str. 3 d.)
4. **Įsidėmėkite delspinigius.** Kuo greičiau sumokėsite trūkstantį mokestį, tuo mažiau jų susidarys.
5. **Pasidėkite visą susirašinėjimą.** Jei vėliau prasidės patikrinimas, turėsite įrodymų, kad bendradarbiavote.

Tyrimo metu VMI turi tas pačias galias patekti ir paimti

Mokestinio tyrimo atlikimui **mutatis mutandis taikomos** MAĮ VI skyriaus nuostatos dėl patekimo į patalpą, tikrinimo objektų, dokumentų bei daiktų paėmimo ir įrodymų rinkimo. (MAĮ 135 str. 3 d.)

Vadinasi, „tik tyrimas“ nereiškia „neformalu“. Elkitės taip pat atidžiai kaip per patikrinimą.

Jeigu gavote patikrinimo aktą

- Turite teisę per **30 dienų** nuo akto įteikimo pateikti **rašytines pastabas** – ne tik dėl apskaičiuotų sumų, bet ir dėl kitų aplinkybių, kurios bus svarbios tvirtinant rezultatus. (MAĮ 131 str. 1 d.)
- Esant svarbioms priežastims, jūsų prašymu terminą **dar 30 dienų** gali pratęsti mokesčių administratoriaus viršininkas. (MAĮ 131 str. 2 d.)
- Sprendimas dėl akto tvirtinimo priimamas **atsižvelgiant į jūsų pastabas**, jei jos buvo pateiktos. Todėl pastabos – ne formalumas. (MAĮ 132 str. 1 d.)
- Administratorius gali aktą patvirtinti, patvirtinti iš dalies, nepatvirtinti arba pavesti patikrinti pakartotinai. (MAĮ 132 str. 2 d.)

Neatsisakykite teisės pateikti pastabas

Įstatymas leidžia rašytiniu pareiškimu nurodyti, kad šia teise nesinaudosite. (MAĮ 131 str. 3 d.)

Pasirašyti tokį pareiškimą „kad greičiau baigtųsi“ – rimta klaida: netekus pastabų, sprendimas bus priimtas vien pagal akto medžiagą, o vėliau ginčytis bus sunkiau ir brangiau.

Ko nedaryti

- **Nelaikykite tyrimo „pokalbiu“**. Jo metu surinkti duomenys naudojami ir vėliau.
- **Neatsakinėkite žodžiu dėl sudėtingų dalykų**. Rašytinis pranešimas paprastai įteikiamas tada, kai žodžiu susitarti nepavyksta – bet jūs patys galite prašyti bendrauti raštu. (MAĮ 136 str. 1 d.)
- **Neteikite dokumentų „pamažu“**. Trūkstanti dokumentai vėliau pateikiami jau kaip pastabos ir vertinami kritiškiau.
- **Nepraleiskite 30 dienų pastaboms**. Terminą pratęsti galima, bet tik iki jam pasibaigiant ir tik esant svarbioms priežastims.

Teisinis pagrindas. Mokesčių administravimo įstatymas (suvestinė redakcija) – 2 straipsnio 23 ir 24 dalys, 128–132, 135, 136, 137 ir 139 straipsniai. Tekstas tikrintas Teisės aktų registre (e-tar.lt) 2026-10-27.

Reikia pagalbos?

Portale **fdd24.com** rasite atsakymo į VMI pranešimą apie trūkumus ir pastabų dėl patikrinimo akto pavyzdžius. Jei sumos reikšmingos arba klausimas susijęs su sandorių turiniu, verta kreiptis dėl individualios konsultacijos.

Ši atmintinė yra bendro pobūdžio informacija, o ne individuali mokestinė ar teisinė konsultacija. Konkrečiu atveju sprendimas priklauso nuo faktinių aplinkybių.